

Türkiye’de genç erkek nüfusunda kronik otitis media prevalansı

Prevalence of chronic otitis media in the young male population in Turkey

Dr. Murat Salihoglu,¹ Dr. Ümit Hardal,¹ Dr. Hakan Cıncık²

¹İzmir Asker Hastanesi Kulak Burun Boğaz Hastalıkları Kliniği, İzmir, Türkiye

²GATA Haydarpaşa Eğitim ve Araştırma Hastanesi Kulak Burun Boğaz Hastalıkları Kliniği, İstanbul, Türkiye

Amaç: Bu çalışmada genç erkeklerde kronik otitis media (KOM) prevalansı araştırıldı.

Hastalar ve Yöntemler: Ağır askeri fiziksel eğitim için seçim yapılan 20.000 ardışık genç erkek (ort. yaş 22 yıl), İzmir Asker Hastanesi’ndeki iki kulak burun boğaz hekimi tarafından muayene edildi. Kulak muayene bulguları kaydedildi. Kulak zarında perforasyon, retraksiyon, adezyon, miringoskleroz olan hastalar ile daha önce ameliyat edilen hastalar değerlendirildi.

Bulgular: Üç yüz elli beş genç erkekte (%1.77) KOM vardı. Diğer bulgular retraksiyon (n=66; %0.33), adezyon (n=36; %0.18), miringoskleroz (n=720; %3.6) ve buşon (n=3200; %16) idi. Beş olgunun (%0.025) radikal mastoidektomi, 16 olgunun (%0.08) ise timpanoplasti ameliyatı geçirdiği bulundu.

Sonuç: Genç erkekler arasında KOM’nin prevalansı %1.77’dir. Çalışmamız sadece genç erkek nüfusunu içermesi bakımından sınırlıdır, fakat geniş bir örneklem içermesi nedeniyle önemlidir.

Anahtar Sözcükler: Kronik otitis media; erkek; prevalans.

Objectives: In this study, we investigate the prevalence of chronic otitis media (COM) in young men.

Patients and Methods: Twenty thousand consecutive young men (mean age 22 years) who were under election for high performance military positions were examined by two otolaryngologists in the Military Hospital, İzmir. The otologic examination findings were noted. We evaluated the patients who have tympanic membrane perforation, retraction, adhesion, myringosclerosis and the patients who had underwent surgery before.

Results: Three-hundred and fifty-five young men (1.77%) had COM. Other findings were retraction (n=66; 0.33%), adhesion (n=36; 0.18%), myringosclerosis (n=720; 3.6%) and cerumen (n=3200; 16%). We found out that five (0.025%) of the cases had radical mastoidectomy surgery and 16 (0.08%) of them had tympanoplasty.

Conclusion: The prevalence of COM in young men is 1.77%. Although our study has a limitation because all of our samples are young men, the study is unique due to its large sample size.

Key Words: Chronic otitis media; men; prevalence.

Kronik otitis media (KOM) kulak zarı perforasyonu, dış kulak yolundan zaman zaman ortaya çıkan süpüratif akıntı ve çoğunlukla iletim tipi işitme kaybı ile karakterize orta kulak hastalığıdır. Üç ayı aşkın bir süre devam eden veya bir akut otitis media atağının arkasından altı

hafta süresince medikal tedavilere yanıt veremeyen süpüratif akıntılı otitis medialis da KOM olarak kabul edilir. Klinik olarak akıntının varlığına göre aktif, intermitan ve inaktif olarak sınıflandırılabilirler.^[1] Orta kulak, üstaki tüpü ve mastoid kaviterinde kronik enfeksiyon ve

enflamasyon vardır.^[2] Akut otitis media, ventilasyon tüpü uygulaması veya travma sonrasında gelişen temiz ve kuru kulak zarı perforasyonlarına, kronik perforasyon tanımlaması yapılmaktadır. Ancak çoğu klinik çalışmada kronik zar perforasyonları, hiç kulak akıntısı olmasa da KOM olarak sınıflandırılmıştır.^[2,3] Kronik otitis media prevalansı ile ilgili çalışmaların çoğu çocukluk yaş grupları üzerinedir, yetişkinlere ait çalışmalar ise çok azdır. Askerlik hizmeti nedeniyle ülkemizin tüm bölgelerinden gelen asker nüfusu, Türkiye'nin tüm genç erkek nüfusu için iyi bir örnektir. Çalışmamızın amacı, askeri birliklerde ağır fiziksel eğitim görecektir, rutin tarama muayenesindeki otoskopik bulgular açısından değerlendirmek ve başta KOM olmak üzere kulak hastalıklarının prevalansını saptamaktır.

HASTALAR VE YÖNTEMLER

Bu çalışmada 2009 yılı içinde, İzmir Asker Hastanesi sorumluluğundaki birliklerde ağır fiziksel eğitim görecektir 20.000 askerin rutin muayenesindeki otoskopi bulguları değerlendirildi. Doğum tarihleri 1980 ile 1989 yılları arasında (ort. yaş 22 yıl) değişiyordu. Tüm askerlerin otoskopik muayeneleri aynı iki kulak burun boğaz hekimi tarafından yapıldı ve eğer var ise dış kulak yolunda buşon veya akıntı temizlenerek dış kulak yolu ve kulak zarları değerlendirildi. Kulak zarında perforasyon, retraksiyon, adezyon, miringoskleroz olanlar ile daha önce ameliyat edilenler tespit edildi.

BULGULAR

Toplam 334 olguda (%1.67) kulak zarında perforasyon, 66 olguda (%0.33) retraksiyon, 36 olguda (%0.18) adezyon, 720 olguda (%3.6) miringoskleroz (MS), 3200 olguda (%16) buşon tespit edildi. Beş olgunun (%0.025) radikal mastoidektomi, 16 olgunun (%0.08) olgunun ise timpanoplasti ameliyatı geçirdiği anlaşıldı. Ameliyatlı hastaların öykülerinde kuru ya da akıntılı kulak zarı perforasyonu vardı. Kulak zarı perforasyonu olanların 148'i (%44.31) kuru kulak iken, 186'sı (%55.68) akıntılı idi. Kulak zarı perforasyonu 52, retraksiyon 14, adezyon sekiz, miringoskleroz 140 olguda her iki kulaktaydı. Miringosklerozu olan olguların 128'inde ventilasyon tüpü, 92'sinde geçirilmiş kulak enfeksiyonu öyküsü vardı. Radikal mastoidektomi ve timpanoplasti ameliyatı olanlar da eklendiğinde KOM sayısı 355, prevalansı ise %1.77 olarak bulundu. Kronik otitis media olanların 174'ü (%49.01) bu hastalıkları nedeni ile

daha önce doktora hiç gitmemiş, 245'i (%69.01) ise buldukları ilin kırsal kesiminde yaşamışlardı. En sık KOM olan bölgeler Güneydoğu Anadolu, Doğu Anadolu ve İç Anadolu Bölgeleri olarak izlendi.

TARTIŞMA

Kronik otitis media'ya ilişkin etyoloji ve patogenezin multifaktöriyel olduğu kabul edilmekle birlikte bu konu henüz tam açıklığa kavuşmamıştır.^[2,4] Toplum sağlığı ve tıp alanındaki ilerlemelere rağmen gelişmekte olan ülkeler ile gelişmiş ülkelerdeki yüksek risk taşıyan bazı gruplarda hala sıklıkla görülür. Orta kulak enfeksiyonlarının yetersiz ve tamamlanmamış tedavisi ile spontan veya timpanostomi tüpünün neden olduğu kulak zarı perforasyonları etyolojide suçlanmaktadır. Kulak zarı perforasyonunun, nazofarengeal sekresyonların orta kulak boşluğuna kaçışını kolaylaştırdığı ve dış kulak yolundan orta kulağa sıvının kaçmasını kolaylaştırarak KOM'ye neden olduğu düşünülmektedir.^[2,3] Seröz otitis media'nın iyi tanınması ve tedavi edilmesinin KOM insidansını azaltacağına inanılmaktadır.^[1] Kronik otitis media görülme sıklığının genetik faktörlerin yanında sosyoekonomik faktörlerle de ilişkisi olduğu bilinmektedir.^[2] Kronik otitis media sıklıkla hem yoksul ve gelişmekte olan ülkelerde, hem de çeşitli nedenlerle yaygın olarak timpanostomi tüplerinin kullanıldığı gelişmiş ülkelerde görülmektedir.^[2] Kötu yaşam şartları, kalabalık aileler halinde yaşam, sağlık sisteminin yeterli olmaması, kötü hijyen, pasif ve aktif sigara içiciliği, bebeklik çağında yetersiz emzirmek, kulak sorunlarını ihmal etmek ve kötü beslenme ile düşük sosyoekonomik durum KOM sıklığını artıran başlıca faktörlerdir.^[1,5] Kronik otitis media en sık olarak Eskimolarda, Kızılderililerde ve Avustralya yerlilerinde görülür.^[1] Bluestone^[2] epidemiyolojik araştırmaları birleştirerek yaptığı çalışmada KOM sıklığının en yüksek (%7-46), yüksek (%3-6), düşük (%1.4-2) ve en düşük (<%1) olmak üzere dört kategoride incelemiştir. Bizim de dahil olduğumuz beyaz Kafkas ırklarında ve Anglosaksonlarda az görüldüğü bildirilmiştir.^[1] Zakzouk ve Hajjaj^[6] Suudi Arabistan'da 9540 çocukta KOM insidansını %1.3 olarak bulmuşlardır. Bu çalışmada insidansın ülke genelinde zamanla azaldığı ve bölgeler arasında farklılıkların olduğu vurgulanmıştır. Adhikari,^[7] Nepal'de 2000 çocukta %62 buşon, %7.6 kronik otitis media bildirmiştir. Doğru ve ark.^[8] asker hastalar üzerinde yaptıkları çalışmada

ülkemizde gelir düzeyinin düşük olduğu illerde KOM'li hasta sayısının artmış olduğunu bildirmişlerdir. Bölgelere göre KOM'li hasta dağılımı da sırasıyla Doğu Anadolu, Karadeniz, Güneydoğu Anadolu, İç Anadolu, Ege, Marmara ve Akdeniz olarak bulunmuştur.^[8] Bizim çalışmamızda da benzer sonuçlar elde edildi ve KOM'nin sırasıyla Güneydoğu Anadolu, Doğu Anadolu ve İç Anadolu Bölgeleri'nde daha fazla olduğu tespit edildi. Öztürk ve ark.^[9] Düzce'de 1282 ilkökul çocuğu üzerinde yaptıkları çalışmada sosyoekonomik seviyesi yüksek okullarda daha az olmakla birlikte ortalama %17.6 buşon, %0.9 kulak zarı perforasyonu ve %5 efüzyonlu otitis media (EOM) saptadıklarını bildirmişlerdir. Berman,^[10] gelişmekte olan ülkeler arasında, çocuk ve gençler üzerinde yaptığı çalışmada %0.4-33 arasında perforasyon, %0.4-6.1 arasında ise kulak akıntısı bulmuş ve etyolojiden öncelikli olarak otitis mediayı sorumlu tutmuştur. Balle ve ark.^[11] güney Vietnam'da 3300 çocuk üzerinde yaptıkları çalışmada KOM prevalansını %6.86 bulmuşlardır. Aborjin toplumunun yetersiz barınma, yetersiz beslenme, aşırı kalabalık ortamda (bir evde ortalama 18 kişi) yaşama, temiz suya ulaşım zorluğu ve hijyen eksikliği gibi sorunları vardır. Coates,^[12] Avustralya'da Aborjin çocukları üzerindeki çalışmasında %50'ye varan oranlarda kulak akıntısı ve kronik kulak zarı perforasyonu bildirmiştir. Kentlerde yaşadıkları halde aborjin çocuklarının diğer çocuklardan daha sık kulak hastalıklarına yakalanmasından ise pasif sigara içiciliği ve nazofarenkste pnömokok taşıyıcılığı sorumlu tutulmuştur. Kaya ve ark.^[13] 1987 yılında Ankara bölgesindeki 1628 çocukta yaptıkları çalışmada KOM prevalansını şehir merkezinde %0.3, şehir dışında %2 ve adeziv otit oranını ise şehir merkezinde %1, şehir dışında %3.6 olarak bulmuşlardır. Genel olarak KOM prevalansı %0.78, seröz otitis media (SOM) prevalansı da %12 olarak bulunmuştur. Bu sonuçlara göre şehir dışında KOM prevalansı ilkökul çocuklarında belirgin olarak artmıştır. Ankara'da Çuhruk ve ark.^[14] 1979 yılında sosyoekonomik durumu iyi olan 1391 ilkökul çocuğunda KOM prevalansını %0.006 ve SOM prevalansını %11.6 olarak bildirmişlerdir. Akın ve ark.^[15] ise İzmir'in kenar semtlerinde yaptıkları çalışmada 7-12 yaş arası çocuklarda KOM prevalansını %1.5 olarak bulmuşlardır. Karasalihoğlu ve Sarıkaya^[16] tarafından 1983 yılında Edirne'deki ilkökullarda 500 çocuk üzerinde yapılan taramada KOM prevalansı %1 ve

SOM prevalansı %2.6 olarak bulunmuştur. Biz de bu çalışmamızda kulak zarı perforasyonu olanların %69.01'inin buldukları ilin kırsal kesiminde yaşadıklarını ve %49.01'inin ise ulaşım zorlukları ve maddi imkansızlıklardan dolayı daha önce doktora hiç gitmediklerini tespit ettik.

Çalışmamızda genç erkek nüfusunda KOM prevalansı %1.77 olarak bulundu. Bluestone'un sınıflamasına göre toplum olarak düşük riskli gruba dahil olmaktayız. Ancak teknolojik olarak gelişen ve yaygınlaşan sağlık hizmetlerinin varlığına rağmen ülkemizde kulak zarı patolojileri, özellikle perforasyonlar bu oranlarıyla azımsanmayacak kadar yaygın olarak kabul edilebilir. Bu çalışma sadece erkeklerden oluşan bir grup üzerinde yapıldığı için kısıtlılıkları olabilir ancak Türkiye'nin tüm bölgelerinden gelen bireyleri kapsadığından KOM prevalansı için bu çalışmanın iyi bir örnek olduğunu düşünmekteyiz.

KAYNAKLAR

1. Akyıldız N. Kulak hastalıkları ve mikrocerrahisi. Ankara: Bilimsel Tıp Yayınevi; 1998.
2. Bluestone CD. Epidemiology and pathogenesis of chronic suppurative otitis media: implications for prevention and treatment. *Int J Pediatr Otorhinolaryngol* 1998;42:207-23.
3. Roland PS. Chronic suppurative otitis media: a clinical overview. *Ear Nose Throat J* 2002;81(8 Suppl 1):8-10.
4. Verhoeff M, van der Veen EL, Rovers MM, Sanders EA, Schilder AG. Chronic suppurative otitis media: a review. *Int J Pediatr Otorhinolaryngol* 2006;70:1-12.
5. CIBA Foundation workshop report: prevention of hearing impairment from chronic otitis media. World Health Organisation; 1996.
6. Zakzouk SM, Hajjaj MF. Epidemiology of chronic suppurative otitis media among Saudi children- a comparative study of two decades. *Int J Pediatr Otorhinolaryngol* 2002;62:215-8.
7. Adhikari P. Pattern of ear diseases in rural school children: experiences of free health camps in Nepal. *Int J Pediatr Otorhinolaryngol* 2009;73:1278-80.
8. Doğru S, Konak M, Kapucu B, Cıncık C, Güngör A. Kronik otitis media'lı asker hastaların ülkemizdeki coğrafi dağılımı. *KBB-Forum* 2008;7:82-4.
9. Öztürk Ö, Harputluoğlu U, Egeli E, Oğhan F, Mayda A. İlkokul çağındaki çocuklarda kulak burun boğaz hastalıkları tarama sonuçlarının sosyoekonomik seviyeye göre değerlendirilmesi. *Türk Otolarengoloji Arşivi* 2003;41:213-7.
10. Berman S. Otitis media in developing countries. *Pediatrics* 1995;96:126-31.
11. Balle VH, Tos M, Dang HS, Nhan TS, Le T, Tran KP, et al. Prevalence of chronic otitis media in a randomly selected population from two communes in southern Vietnam. *Acta Otolaryngol Suppl* 2000;543:51-3.
12. Coates H. Chronic suppurative otitis media in indigenous populations: the Australian aborigine. *Ear Nose Throat J* 2002;81(8 Suppl 1):11-2.

13. Kaya S, Akdaş F, Belgin E. Ankara ili ve çevresinde okul dönemi çocuklarında orta kulak hastalıkları insidansı. Türk Otolarengoloji Arşivi 1987;25:184-8.
14. Çuhruk Ç, Beder E, Kandilci S, Aktürk T, Uzun H, Gürsel Ö, ve ark. TED Ankara Koleji İlkokul Öğrencileri arasında Kulak Burun Boğaz Hastalıkları prevalansı. Türk Otorinolaringoloji Bülteni 1979;4:250-6.
15. Akın A, Palandöken M, Matraki M. İzmir'in gecekondu bölgesinde bulunan ilkokullarda yapılan rutin KBB ve Odiometrik tarama sonuçlarının sunulması. Türk Otolarengoloji Arşivi 1987;2:189-99.
16. Karasalihoğlu AR, Sarıkaya İ. Edirne merkez ilçesi ilkokul çocuklarında KBB muayenesi ve odyometrik tarama sonuçları. Türk ORL Derneği XVII. Milli Kongresi Kongre Kitabı, 9-12 Ekim 1983, Adana: İstanbul: Hilal Matbaacılık; 1985. s. 134-8.